

УДК 332.055.2

В.І. Дмитрів

аспірант кафедри податків і фіскальної політики Тернопільського національного економічного університету, м. Тернопіль

СВІТОВИЙ ДОСВІД ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

V. I. Dmytriv

postgraduate, department of tax and fiscal policy, Ternopil National Economic University, Ternopil

GLOBAL EXPERIENCE OF FINANCIAL REGULATION OF THE INVESTMENT-INNOVATIVE ACTIVITIES

Анотація. У статті досліджено зарубіжний досвід забезпечення фінансовими ресурсами інвестиційно-інноваційних процесів. Визначено основні тенденції розвитку інноваційних підприємств у країнах ЄС, Канади, США, Японії та Росії. Зроблено висновки щодо необхідності врахування зарубіжного досвіду при побудові економіки інноваційного типу в Україні.

Summary. This article investigates foreign experience of providing the investment-innovative processes' with financial resources. The main tendencies of innovative enterprises development in EU, Canada, USA, Japan and Russia are determined. Conclusions about the necessity of foreign experience consideration in the economy of an innovative type construction in Ukraine are made.

Ключові слова: фінансове регулювання, інвестиції, інновації, податки, держава, субсидії, фонди.

Key words: financial regulation, investment, innovation, taxes, government subsidies and funds.

Вступ. Перехід України до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки неможливий без дослідження світового досвіду регулювання інвестиційно-інноваційних процесів у зарубіжних країнах. На сьогодні, Україна ще недостатньо підтримує науково-дослідну діяльність підприємств, рівень їх інноваційної діяльності залишається низьким, а витрати на неї продовжують скорочуватися. Переломити цю негативну тенденцію можна за рахунок упровадження комплексу заходів які застосовуються у високорозвинених країнах, це в свою чергу буде стимулювати динамічний розвиток економіки держави.

Проблеми світового досвіду фінансового регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності досліджували такі вітчизняні фахівці, як З. Варналій, В. Грушко, О. Дацій, А. Іващенко, Т. Єфименко, Т. Затонацька, І. Луніна, І. Лютий, О. Механік, А. Пересада, І. Прокопенко, Д. Серебрянський, А. Соколовська, В. Тропіна. Результати досліджень цих учених свідчать, що досі не було застосовано ефективних інструментів стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. Тому актуальним є подальше дослідження зарубіжного досвіду щодо забезпечення фінансовими ресурсами можливостей інноваційного зростання української економіки.

Постановка завдання. З метою визначення способів підвищення ефективності інноваційної діяльності в Україні проаналізуємо досвід організації та стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів у країнах-орієнтирах щодо формування національної інноваційної системи та досягнення в цьому напрямку у внутрішній державній політиці України.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні у світі в рамках трьох основних моделей інноваційного розвитку: американської, європейської та японської сформувались доволі повні та комплексні системи стимулювання різних етапів інноваційного процесу, які оперують багатьма прямими та непрямими інструментами стимулювання: починаючи від етапу досліджень і закінчуючи

етапом просування нових технологій, товарів та послуг на ринок. Досвід Європейського співтовариства з питання координації інноваційних політик окремих країн-членів щодо утворення єдиного наукового та інноваційного загальноєвропейського простору вбачається найбільш цікавим та повчальним для України. Основні форми підтримки та стимулювання інноваційної діяльності, що використовуються в розвинених країнах такі :

по-перше це пряме фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт щодо створення та використання інновацій у формі субсидій на розробку та просування нових технологій, товарів та послуг, яке за обсягом складає до 50% сукупних витрат підприємств на такі цілі (характерно для США, Франції). Найбільш поширеною формою субсидій в останні роки стали гранти, які на конкурсних засадах надаються державою, різними міжнародними та громадськими організаціями та іншими спеціальними фондами шляхом фінансування проектів;

по-друге це пільгове кредитування інноваційної діяльності, яке передбачає повну або часткову компенсацію відсотків сплачених за банківськими кредитами за рахунок коштів спеціальних фондів або державного бюджету. Наприклад, у Німеччині для підприємств, які інвестують у модернізацію виробництва, освоєння випуску нових видів продукції або енергозбереження, надаються пільгові кредити у обсязі до 50% від коштів, що витрачає з цією метою підприємство як таке. Крім цього, банківські кредити на закупівлю нового обладнання мають бути застраховані за рахунок державного бюджету. В Італії пільгові кредити на технологічні нововведення надаються у сумі до 80% вартості інноваційного проекту на строк до 15 років;

по-третє це надання податкових пільг та канікул як засіб непрямого стимулювання та мотивування до інноваційної діяльності, оскільки прибуток підприємства є основою фінансування інноваційної діяльності, і його збільшення призводить до зростання інноваційних можливостей компаній;

по-четверте це митні пільги або повне звільнення від сплати митних податків при імпорті наукового або високотехнологічного обладнання.

Лідером світової конкурентоспроможності за багатьма рейтинговими системами є Сполучені Штати Америки. Розглянемо досвід цієї країни в управлінні інноваційними процесами. Інноваційна діяльність у США здійснюється за допомогою державного регулювання інноваційних процесів. Держава підтримує підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни, через:

- пільгове оподаткування фірм, що здійснюють НДДКР, у розмірі до 20 % приросту витрат на НДДКР порівняно з середньорічним рівнем цих витрат за попередні роки;
- пільгове оподаткування до 20 % витрат компаній на програми фундаментальних наукових досліджень, виконуваних університетами за контрактами з ними;
- вирахування з доходу, що оподатковується, вартості наукової апаратури та обладнання, яке безкоштовно передається компаніями університетам та науково-дослідним організаціям;
- установлення пільгового режиму амортизаційних відрахувань;
- надання інвестиційного податкового кредиту, а саме: зменшення податку на прибуток у розмірі від 6 % до 10 % загальної вартості інвестицій в устаткування.

Інноваційній діяльності у США характерна підтримка розвитку ризикованих проектів за допомогою стимулювання створення венчурних фірм і дослідних центрів дрібних і середніх інноваційних підприємств, державних дослідницьких центрів і спеціальних лабораторій великих промислових корпорацій, а також пільгового безкоштовного субсидування цих суб'єктів інноваційної діяльності Національним науковим фондом США, що дає змогу розвиватися венчурному бізнесу.

Еталоном фонду, що здійснює фінансування фундаментальної науки й інноваційної діяльності, є Національний науковий фонд США - NSF. На сьогодні NSF реалізує такі програми [1, с. 185]:

- програма інноваційних досліджень малого бізнесу (Small Business Innovation Research, SBIR), яка допомагає малому високотехнологічному бізнесу

знаходити замовлення федеральних агентств, а також надає підтримку у формуванні початкового капіталу. У даній програмі держава вкладає через свої федеральні агентства кошти в початкову стадію високоризикових проектів;

- гранти на підтримку зв'язків науки з промисловістю (Grant Opportunities for Academic Liaison with Industry, GOALI);
- інновації й організаційні зміни (Innovation and Organizational Change, IOC).

В Європі одним з лідерів у науковому та інноваційному розвитку є Великобританія, уряд якої вважає сприяння розвитку науки й інновацій своєю стратегічною метою. Економічна політика Великобританії щодо активізації інноваційної діяльності в країні здійснюється через різноманітні національні й регіональні програми підтримки інноваційної активності, такі як Mercia, Connect, Enterprise Fellowship Scheme, Medici. У країні збільшується кількість щороку реєстрованих нових патентів і активно створюються венчурні компанії, яким надаються значні пільги щодо:

- зменшення податку на прибуток;
- страхування коштів, які надаються венчурним фірмам з боку держави;
- відшкодування витрат на нововведення згідно з державними програмами щодо субсидування малих інноваційних фірм;
- у будь-якій сумі списання на собівартість продукції (послуг) витрат на НДДКР.

Інноваційна діяльність розглядається як основний механізм підвищення конкурентоспроможності бізнесу в регіонах країн. Для цього створений Регіональний інноваційний фонд, здійснює підтримку інноваційної діяльності з урахуванням потреб регіонів Великобританії. Частина програм має на меті залучення малих і середніх підприємств у інноваційну діяльність.

У Німеччині найбільшими пільгами в процесі інноваційної діяльності, користуються підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційну діяльність:

- надання цільових безоплатних субсидій підприємствам, що освоюють нову технологію;

- надання дотацій на термін до трьох років щодо підвищення кваліфікації науково-дослідного персоналу;
- надання пільгових кредитів фірмам (до 50% коштів, що вкладає власник фірми), річний продаж яких не перевищує 300 млн. євро, що вкладають кошти в модернізацію підприємства, освоєння випуску нових товарів, а також у заходи щодо раціонального використання енергії;
- надання до 100 тис. євро пільгових кредитів малим і середнім підприємствам, що вступають у промислову кооперацію з іншими фірмами;
- дотації малим підприємствам на інвестування в НДДКР;
- дотації малим і середнім фірмам на наукові дослідження або розробку нової технології для виготовлення продукції;
- дотації наукомістким підприємствам;

Інноваційна система в Німеччині багато в чому схожа з іншими країнами. Значні кошти виділяються державою на організацію інноваційного процесу. Специфічною для Німеччини формою є так званий KEIM – процес, у рамках якого створений орган, що управляє групою університетів та інститутів для трансферу технологій. Передбачено спеціальну програму навчання професорського складу і студентів з підготовки вчених до підприємницької діяльності.

У Німеччині широко практикується створення технопарків, інкубаторів технологій та їх аналогів. Технопарк в Карлсруе має площу більше 300 000 м², і в нього активно залучається іноземний капітал. Прогресивною формою з'єднання для трансферу технологій державного і приватного капіталу є асоціації типу «Cyberforum», яка об'єднує понад 600 організацій: університети, компанії. Одним з провідних науково-технологічних центрів Німеччини є Штутгарт. Особливе місце в системі трансферу технологій посідає тут фонд і університет «Steineis».

Перші інноваційні структури, технопарки або науково-технологічні парки (НТП) почали створюватись в Італії ще на початку 70-х років з метою координації та активізації наукових досліджень в інтересах підтримки загального науково-технічного розвитку, впровадження нових технологій в виробництві, прискорення розвитку в депресивних, економічно відсталих регіонах країни, особливо на

півдні Італії. За даними Асоціації науково-технологічних парків Італії, в країні нараховувалося 31 науково-технічних парків, в складі яких працюють близько 600 високотехнологічних підприємств, 14 бізнес-інкубаторів, що спеціалізуються у напрямку підтримки створення та розвитку нових підприємств, та 150 центрів досліджень.

У рамках НТП в процесі розвитку інноваційних проектів вирішуються питання забезпечення потреб внутрішнього товарного ринку, нарощення обсягів виробництва конкурентоздатної високотехнологічної продукції та збільшується кількість робочих місць. Близько 2500 італійських компаній користуються послугами існуючих науково-технологічних парків, в яких кількість зайнятих тільки у високотехнологічному виробництві становить близько 6 300 осіб [1, с. 192].

За інформацією Асоціації науково-технологічних парків Італії, серед стимулюючих механізмів, що застосовуються з метою заснування та розвитку науково-технологічних парків, для підприємств, що входять в НТП, існують наступні переваги:

- звільнення від сплати реєстраційного податку для нових підприємств, що створюються в складі НТП;
- звільнення від сплати податку на прибуток в перші два роки діяльності та сплата податку на прибуток за пільговою ставкою в наступні роки для підприємств, що вже функціонують в складі НТП;
- звільнення від сплати земельного податку та податку на майно.

Науково-технічний парк AREA Science Park відрізняє самий широкий спектр досліджень, які знаходять своє застосування в хімічній та фармацевтичній промисловості, автомобілебудуванні, текстильному виробництві, захисті навколишнього середовища, космічних дослідженнях та багатьох інших галузях науки, техніки та індустрії.

В Італії завданням стимулювання науково-технічної й інноваційної діяльності в повному обсязі виконує держава, але при цьому вона не скасовує в наукових організаціях пільги, що існували раніше. З широкого арсеналу заходів,

здійснюваних у царину державного стимулювання науково-технічної й інноваційної діяльності, найважливішим є наступні:

- податкове стимулювання;
- стимулювання через амортизаційну політику (самостійний механізм);
- прямі бюджетні дотації компаніям, що освоюють нові види продукції;
- можливість одержання інвестиційного податкового кредиту.

Головний принцип італійської інноваційної системи полягає в тому, що податкові пільги надають не науковим організаціям, а підприємствам та інвесторам, що забезпечують попит на дослідження і інновації. Перевага податкової підтримки в тому, що вона надається не авансом, а за реальну інновацію.

З метою стимулювання інноваційної діяльності, а також розширення та зміцнення наявної бази для проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у Франції існує розгалужена система надання пільг:

- податковий кредит на приріст витрат на НДДКР у розмірі 25% приросту витрат компанії на НДДКР порівняно з рівнем минулого року;
- не оподатковуються податками кошти, що вкладаються в ризиковані проекти (100% податків на інвестовані кошти);
- пільговий податок для нових компаній - 25% податку на прибуток протягом трьох років;
- надання державних дотацій організаціям, що ведуть науково-дослідні роботи за контрактами до 50% суми витрат на проведення робіт на замовлення малих та середніх підприємств;
- надання субсидій малим та середнім підприємствам до 50% витрат на наймання наукового персоналу (до 175 тис. євро на рік) [1, с. 195].

У Франції створено парк високих технологій поблизу Ніцци. Він розташований на території 2,3 тис. га, де розміщено 1200 організацій різного профілю, в яких зайнято 25 тис. людей. Понад 1000 фірм є компаніями з іноземним капіталом. Для управління технополісом утворена асоціація, членами якої є десять місцевих організацій. Оперативне управління парком здійснюється

акціонерною компанією, бюджет якої формується за кошти асоціації і комісійних за здавання в оренду земельних ділянок.

З азійських країн найяскравішим представником успішної інноваційної діяльності є Японія. Державне стимулювання науково-технічної й інноваційної діяльності провадиться в напрямках:

- зменшення пільгового податку на прибуток венчурних підприємств;
- податкової знижки на приватні інвестиції в НДДКР;
- гарантованого повернення (до 80 %) коштів, вкладених у венчурний бізнес;
- пільгових кредитів венчурним фондам;
- одержання малими інноваційними підприємствами половини відсоткової ставки за використання кредиту;
- стимулювання малих інноваційних підприємств;
- звільнення від оподаткування пенсійних фондів малих інноваційних підприємств;
- звільнення від оподаткування відрахувань, що надходять до страхових фондів захисту від ланцюгових банкрутств;
- створення товариств взаємного кредитування [3].

У Канаді існує добре розвинена і така, що постійно удосконалюється, багатокomпонентна інфраструктура державної підтримки інноваційної діяльності:

- надаються субсидії на реалізацію проектів промислових досліджень у розмірі до половини витрат на заробітну плату науково-дослідного персоналу;
- надається податковий кредит у розмірі 10-25% капітальних і поточних витрат на НДДКР залежно від масштабу корпорації та її територіального розміщення;
- зменшений корпоративний податок на суму, еквівалентну частині приросту власних витрат фірми на НДДКР стосовно до попереднього рівня.

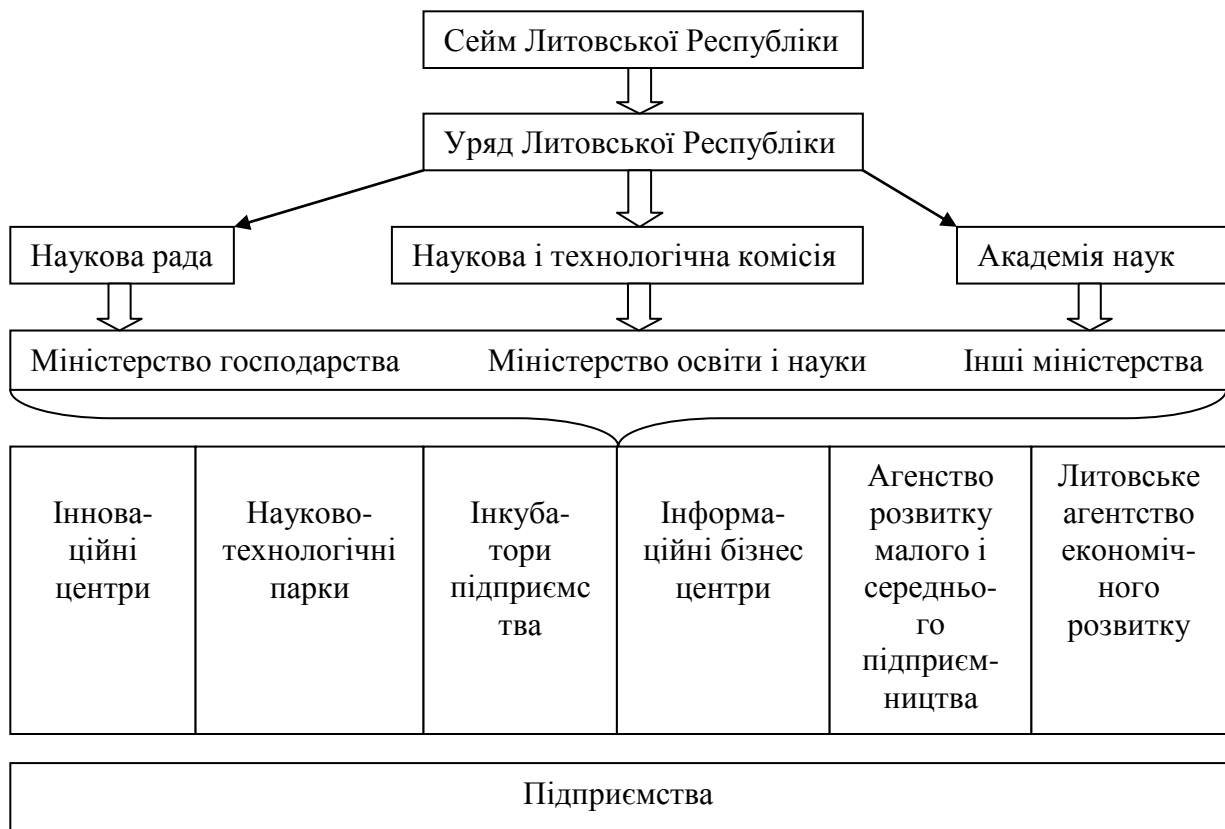
Національна дослідницька рада підтримує науково-дослідну і інноваційну діяльність у Канаді в напрямках розвитку інноваційної інфраструктури (технологічні кластери, інкубатори технологій і сервісу для нових технологічних

компаній); трансферу технологій, створених в інститутах і центрах (ліцензування, створення нових технологічних компаній).

Діяльність Литовського центру інновацій спрямована на підвищення міжнародної конкурентоздатності підприємництва Литви шляхом інтенсифікації нових технологічних рішень і організаційного ініціювання їх реалізації на підприємствах. Центр інновацій надає послуги, спрямовані на:

- міжнародну передачу технологій (імпорт і експорт технологій, вивчення технологічних потреб підприємств і пошук партнерів за кордоном, які можуть задовольнити ці потреби, їх ідентифікацію й пошук шляхів придбання цих технологій);
- інформування про програми технологічного розвитку ЄС;
- підтримку інновацій, надання інформації про захист інтелектуальної власності, ліцензування, фінансування інновацій;
- консультаційну допомогу підприємствам при ініціюванні і здійсненні інноваційних проектів, використанні допомоги структурних фондів ЄС.

Центром створений спеціальний інноваційний портал в Інтернеті: www.innovation.lt. Крім того, у Каунаському технологічному університеті у 2002 році на базі Центру впровадження інновацій і відділу інформації був створений Відділ інновацій і інформації (www.ktu.lt). Виконуючи проект Програми PHARE «Інноваційні здібності», Литовський інноваційний центр заснував 5 представництв у Каунасі, Алітусі, Паневежисі, Шауляї і Клайпеді. У даний час у Литовській Республіці до мережі наукових і технологічних парків входить 6 парків (див. рис. 1).

Рис.1. Інституційна схема інноваційної діяльності в Литовській Республіці

Підприємницькі інформаційні центри в Литві допомагають починаючим підприємцям, яким на пільгових умовах надають інформацію, консультації, проводять навчання щодо організації підприємництва, підготовки бізнес-проектів, використання інформаційних технологій, управління фінансами і бухгалтерським обліком тощо. В Литві вже діють 33 таких центри [2].

Зокрема, наказом Міністра господарства Литовської Республіки від 12.04.2005р. №4-156 затверджено основні способи фінансової підтримки інновацій, а саме «Правила надання фінансової підтримки для здійснення проектів науково-технологічним паркам, інноваційним і технологічним центрам». У документі визначено, що ініціатори реалізації проектів у науково-технологічних парках, інноваційних і технологічних центрах можуть отримати державну фінансову підтримку на підготовку інноваційних проектів, оренду приміщень, придбання майна довготривалого користування, обладнання й транспорту, підвищення кваліфікації працівників, проведення семінарів і конференцій, використання послуг аудиту, виплату заробітної плати та

зобов'язань соціального страхування, проведення реконструкції та ремонту приміщень, виконання інформаційних робіт тощо.

Основними пріоритетами міждержавного науково-технічного та інноваційного співробітництва для Литви є: використання литовського й міжнародного науково-технічного та технологічного потенціалу для підвищення конкурентоздатності литовської промисловості і сфери підприємництва; розробка енергозберігаючих технологій; альтернативна енергетика; селекція нових сортів рослин для біопалива; боротьба за генетично чисті продукти харчування; наукове регулювання ринку товарів і послуг, тощо.

Фінляндія стала першою країною, яка прийняла концепцію національної інноваційної системи як основного елемента політики у сфері науки й технологій.

Рис. 2. Інституційна структура забезпечення інноваційної діяльності у Фінляндії [2].

Варто відзначити такі особливості та сильні сторони фінської інноваційної системи: стабільність систем освіти, управління та інститутів інноваційної діяльності, співпраця університетів та приватного сектору, наявність ринку венчурного капіталу та регіональних програм розвитку (див. рис. 2).

За обсягами інвестицій у наукові дослідження, Фінляндія є однією з провідних країн світу. В питаннях фінансування для Академії Фінляндії пріоритетними є такі напрямки досліджень: сфера медицини, біологічних наук і навколишнього середовища; культура й суспільство; природознавство й техніка.

Одним, із найбільш значимих є Національне фондове агентство з технологій та інновацій Tekes виступає як посівний інвестор. Агентство є підзвітним Міністерству праці і економіки Фінляндії й розподіляє більшу частину бюджетних коштів, що виділяються на прикладні дослідження. Tekes став основним джерелом фінансування державних досліджень і розробок, орієнтованих на бізнес. За міжнародними оцінками, Tekes ефективно фінансує дослідження і розробки, орієнтовані на створення експортних продуктів. Цей фонд на певних стадіях фінансує розробки практично всіх успішних фінських технологічних компаній (у т. ч. і Nokia). Дієвість Tekes обумовлена його незалежним статусом. Незалежність дозволяє фонду діяти більш оперативно, а також на довшу перспективу, ніж діють політичні структури. Це дає можливість максимально наблизити процес прийняття рішень до специфіки розробок. Хоча фонд має звітуватися перед міністерством торгівлі і промисловості за витрачання коштів, міністерство не вправі приймати рішення про фінансування конкретних проектів - це вирішує сам Tekes.

Під егідою Парламенту країни діє фонд Sitra, який не займається фінансуванням технологічних досліджень і розробок як таких, але перетворився у венчурного капіталіста, що субсидує нові компанії на стадії початку і розширення їхньої діяльності. Переважна більшість компаній (95 %), де «Sitra» фінансує інновації, спочатку були партнерами «Tekes» [4].

Формування і розвиток інноваційної інфраструктури в Російській Федерації було закріплено у Федеральному Законі «Про науку та державну наукову політику» і віднесено до сумісного ведення Російської Федерації та її суб'єктів. Федеральний рівень бере на себе вирішення значної частини проблем розвитку інноваційної інфраструктури і зводить її в ранг пріоритетів наукової та інноваційної політики. Все це сприяє тому, що створення інноваційної

інфраструктури в таких регіонах розглядається як одне з найважливіших завдань державного значення.

Для Російської Федерації формування та розвиток технопаркової інноваційної інфраструктури має ту особливість, що наука в країні сконцентрована лише в декількох регіонах, вона є генератором базисних інновацій. А саме ці інновації в цілому є джерелом формування інноваційної інфраструктури.

Сьогодні Росія є по суті технопарковою державою, в країні діє близько 60 технопарків. Щорічно починаючи з 1990 р. в Росії створюються в середньому 8-10 технопарків. Передбачалося, що за підсумками першого десятиріччя XXI сторіччя в Росії буде більше 100 технопарків. У технопарках Росії створено 8 тис. робочих місць. У кожному російському технопарку розміщено 22 - 25 інноваційних сервісних фірм [5].

Широку популярність здобули технопарки Томська, Санкт-Петербурга, Нижнього Новгорода. Аналіз складу засновників технологічних парків показує, що вони об'єднують в умовах перехідного періоду промисловий потенціал підприємств, науковий потенціал вузів, наукових організацій, залучають зарубіжних партнерів, органи територіального управління, що дозволяє їм активно впливати на формування регіональної науково-технічної і економічної політики.

Другим видом технопаркової інноваційної структури в Російській федерації є наукові парки. У Росії наукові парки, створені при університетах, фактично виконують функції технологічних «бізнес-інкубаторів», оскільки вони сприяють комерційній реалізації завершених НДДКР. Російські наукові парки надають інноваційним малим підприємствам наступний спектр послуг: оренда приміщень, телефонне обслуговування, забезпечення доступу до результатів науково-дослідної роботи, допомога у підготовці технічних проектів, навчання і підбір фахівців тощо.

У науковому парку малі інноваційні підприємства можуть отримати наступні послуги: організаційні (маркетинг і реклама, організація виставок і

ярмарків); навчання, видавничко- поліграфічні, фінансові (бізнес-планування і прогнозування, сприяння у пошуках джерел фінансування тощо); консультаційні (технологічний трансфер, патентування і ліцензування, бухгалтерський облік і аудит, правове забезпечення тощо); діловодство; оренда комп'ютерів і оргтехніки охорона.

В Російській Федерації створення технополісів має ту особливість, що ядром більшості технополісів є будівництво наукових містечок («наукоградів»). «Наукогради» в більшості – це закриті міста, державні наукові центри. Російські «наукогради» – це міста науки і високих технологій.

Крім великих наукових центрів Росії, що мають багатий науковий потенціал з великою кількістю висококваліфікованих фахівців, технополіси можуть створюватися й на базі колишніх закритих міст військово-промислового комплексу. Це полегшує процес конверсії та проблему зайнятості фахівців, що особливо важливо сьогодні, коли перед Росією постає завдання відродження ВПК. Необхідно додати цьому процесу сучасний характер, провести величезну роботу з його реструктуризації та високотехнологічної конверсії ряду галузей і підприємств ВПК.

Віддавши всі податки в розпорядження місцевої влади, федеральний уряд повністю усунувся від контролю над ситуацією. Якби з боку федеральних органів влади здійснювалося постійне спостереження та контроль над наданням пільг у «закритих» містах, вдалося б уникнути і бюджетних втрат та відпрацювати механізм податкового стимулювання наукової та інноваційної діяльності не тільки в рамках одного міста, але й у масштабах усієї держави.

Крім того, у російській економіці «полюсами росту» були «академмістечка». На сьогодні в Росії діє понад 50 академмістечок (Томський, Санкт-Петербурзький, Новосибірський, Зеленоградський, МДУ тощо). В них працює більш 900 малих інноваційних і понад 150 обслуговуючих підприємств. Найбільш відомим технополісом у Росії є Новосибірське академмістечко. У цей час у Росії налічується понад 70 технополісів. В міру стабілізації економіки розвиток російських технополісів повинен сприяти активізації національного

економічного та інноваційного потенціалу і структурному перетворенню всього соціально-економічного простору Росії.

Висновки. Безумовно, можна було б розглянути й системи стимулювання інноваційної діяльності інших країн світу, але й наведених вище прикладів достатньо, щоб порівняти наявні в Україні засоби стимулювання суб'єктів інноваційної діяльності з тими можливостями, які надають для інноваційного розвитку країни світові лідери. Слід зазначити, що на відміну від широко розвиненої системи наукових та проектно-конструкторських організацій, такий фінансовий інститут, як венчурні організації, є для України новим явищем і перебуває у зародковому стані.

Отже, орієнтація на побудову інноваційного суспільства має базуватися на пріоритетному використанні національних систем науки, освіти, їхній інтеграції та зміцненні зв'язків з виробництвом, визначенні та підтримці пріоритетних напрямів, удосконаленні всієї системи інноваційних циклів, упровадженні нових організаційних форм, здійсненні надійного захисту інтелектуальної власності, інтересів власних товаровиробників, інтересів споживачів, упровадженні перспективних нетрадиційних способів розв'язання організаційних питань (створення тимчасових творчих колективів тощо). Здійснення таких заходів комплексно як взаємозв'язаний механізм сприятиме розвитку інноваційної діяльності, а значить і підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного виробництва.

У зв'язку з дальшим розвитком світових економічних процесів, глобалізацією з'являються нові інтегровані організаційні форми. Дедалі більше поширюються міжнародні форми об'єднання підприємств, зокрема з метою розроблення й упровадження інвестиційно-інноваційних процесів. Крім того, перехід економіки в якісно новий стан підвищив значимість інтелектуального (інноваційного) потенціалу як найважливішої умови для економічного зростання.

Немає сумніву, що шлях у України свій особливий, враховуючи надзвичайно складний політичний та економічний стан нашої держави, з одного боку, і потужний інтелектуальний потенціал української нації – з другого боку,

можливе лише створення нестандартної схеми реалізації інтелекту громадян України задля формування національного багатства нашої держави.

Перш за все необхідно створити умови входження «критичної маси» представників інтелектуальної еліти до кола осіб, які приймають політичні рішення, оскільки неминуче потрібно розробити й ухвалити стратегію інноваційного розвитку України виходячи з її геополітичних інтересів і внутрішніх можливостей.

Необхідно сформувати систему фінансування інноваційних процесів з усіх можливих джерел (державного, кредитного, венчурного та інших), спрямовуючи їх у дослідження і галузі, які в найближчі десятиліття могли б перевести Україну з аутсайдерів інноваційного розвитку у лідери. Це можливо, якщо ставка буде зроблена на інтелект, як це, кожна по-своєму, здійснили свого часу Японія, Фінляндія, Південна Корея, Сінгапур.

Література:

1. Петрова І.Л. Інноваційна діяльність: стимули і перешкоди [Текст]: монографія / І.Л. Петрова, Т.І. Шпильова, Н.П. Сисоліна. – К.: Дорадо, 2010. – 320 с.
2. Інновації в Україні: Європейський досвід та рекомендації для України. – Том 3. – К.: Фенікс, 2011. – 76 с.
3. Касьяненко В. Зарубіжний досвід управління інноваційним потенціалом економіки та можливості його використання в Україні / В. Касьяненко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – С. 200–204.
4. Козлова А. І. Інноваційна модель розвитку економіки України: міжнародні пріоритети / А. І. Козлова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 725. – С. 125–129
5. Карп'юк О. П. Національні моделі стимулювання інноваційного процесу / О. П. Карп'юк // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 3. – С. 46 – 51.

References:

1. Petrova, I. L. Shpylyova, T. I. and Sysolina, H. P. (2010), *Innovatsijna diial'nist': stymuly i pereshkody* [Innovative activity: incentives and disincentives], Dorado, Kyiv, Ukraine.
2. "Innovations in Ukraine: the European experience and recommendations for Ukraine", *Tom 3*, vol. 3, pp. 76.
3. Kasyanenko, V. (2011), "Foreign experience of innovation potential of the economy and the possibility of its use in Ukraine", *Marketynh i menedzhment innovatsij*, vol. 4, pp. 200-204.
4. Kozlova, A. I. (2012), "An innovative model of development of Ukraine's economy: international priorities", *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnika»*, vol. 725, pp. 125-129.
5. Karp'yuk, O. P. (2013), "National patterns stimulate innovation process", *Stratehichni priority*, vol. 3, pp. 46-51.